

**Zpráva o činnosti národního korespondenta pro mimořádné události,
trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu
kulturních památek za rok 2020**

***JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.
Mgr. Kateřina Weissová
Mgr. Václav Kotas, LL.M.***

V Brně dne 8. února 2021
3 SE 101/2021

I. Úvod

Zástupkyní národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek se jmenováním nejvyšším státním zástupcem JUDr. Pavlem Zemanem dne 19. 10. 2020 sp. zn. 1 SL 8/2019 stala Mgr. Kateřina Weisssová, státní zástupkyně odboru trestního řízení Vrchního státního zastupitelství v Praze. Nahradila dosavadního zástupce JUDr. Adama Bašného, náměstka vrchní státní zástupkyně v Praze, který se věnuje i nadále především problematice terorismu.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 zmiňovala výslovně poznatky k **trestné činnosti v dopravě a k environmentální kriminalitě**. V podrobnostech srov. tuto zprávu na webovém odkazu <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>.

Je tam připojena i **zpráva národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek za rok 2019**.

https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/NK_doprava.pdf

Dále lze zmínit **Zprávu o činnosti národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek týkající se trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami**.

Jsou k dispozici statistické údaje z policejní statistiky za období ledna až prosince 2020. <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

Viz také mapy kriminality:

<https://www.policie.cz/clanek/mapy-budoucnosti-prinesou-vetsi-bezpecnost-do-obci-a-mest.aspx>

Zdá se, že oproti roku 2019, kdy se po několika letech kriminalita zvýšila, a to o 3,5 %, v roce 2020 byl zaznamenán trend zcela opačný, otázkou je, jaký měl na uvedenou skutečnost dopad epidemie koronaviru SARS-CoV-2, jedná se o **snížení dokonce o 16,9 %**.

<https://www.policie.cz/clanek/kriminalita-klesla-o-vice-nez-16.aspx>

<https://www.ceska-justice.cz/2021/01/kriminalita-v-cesku-loni-klesla-o-temer-17-procent-mohou-za-to-koronavirova-opatreni/>

Dosažena byla nejnižší úroveň registrované trestné činnosti za posledních deset let, především vzhledem k projevu menší mobility obyvatelstva na území České republiky. V průběhu jarní i podzimní vlny koronaviru SARS-CoV-2 se snížil nápad trestné činnosti. Pokles se týkal všech hlavních druhů kriminality, od majetkové přes hospodářskou až po násilnou. K uvedené redukci však lze přihlížet jen s omezenou

interpretací, nakolik se jedná o neobvyklý jev, který nabourává zavedené možnosti srovnávání vývoje trestné činnosti a predikce do budoucna.¹

II. Poznatky k některým oblastem kriminality spadajícím do působnosti národního korespondenta

1. Mimořádné události

Mimořádné události šetřené Drážní inspekcí jsou uvedeny na webovém odkazu: <http://www.dicr.cz/mimoradne-udalosti-z-roku-2020>

Podrobnější statistika včetně tabulek viz: <http://www.dicr.cz/statistiky-mimoradnych-udalosti>

Jsou tam uvedeny i informace o **smrteľných nehodách na železničních přejezdech**.

Na webových stránkách Hasičského záchranného sboru je obsažen následující přehled:

<https://www.hzscr.cz/clanek/pozary-v-ceske-republice-tydenni-prehledy-s-vybranymi-pozary-za-rok-2020-od-30-12-2019.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Za jednoznačně nejzávažnější případ, a to i za poslední roky, lze považovat požár z 8. 8. 2020 – Výšková budova, Bohumín-Nový Bohumín, okr. Karviná. Příčina – úmyslné zapálení. Škoda – 1.000.000 Kč. 11 usmrcených osob. 13 zraněných osob. 4 evakuované osoby. 10 zachráněných osob. 1 zraněný profesionální hasič. 1 zraněný dobrovolný hasič. Požár likvidovalo 8 jednotek požární ochrany.

Srov. i následující webové odkazy:

https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zalobce-o-zhari-z-bohumina-pred-pozarem-mu-zena-rekla-ze-se-k-nemu-nevrati-116524#seq_no=1&source=hp&dop_ab_variant=0&dop_req_id=wxerAb0wggD-202008181244&dop_source_zone_name=zpravy.sznhp.box&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz

https://www.mix24.cz/zdenek-se-posilnil-alkoholem-a-sel-vrazdit-na-jistotu-spis-odhaluje-detaily-tragedie-v-bohumine/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=415403&dop_req_id=sD0q8kZNcVF-202008291554&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box

https://www.novinky.cz/domaci/clanek/ctvrt-roku-po-bohuminske-tragedii-dum-obehvalo-leseni-40341638#dop_ab_variant=0&dop_req_id=DGBuLXeUcP6-202011082247&dop_source_zone_name=novinky.sznhp.box&source=hp&seq_no=8&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz

¹ Viz podkladový materiál pro Zprávu o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 vypracovaný pro odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra pod sp. zn. 1 SL 102/2021.

Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru, ovšem jen za rok 2019, je na webovém odkazu:

<https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019.aspx>

2. Trestné činy v dopravě, zejména silniční

Pokud jde o **trestné činy v dopravě**, údaje za první pololetí roku 2020 lze zjistit na webovém odkazu:

<https://www.mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-bodovanych-ridicu/Statistiky-bodovanych-ridicu-za-rok-2020-1-polol/BS2020A-1.pdf.aspx>

Jde tu o statistiku bodového hodnocení řidičů, lze však zjistit typové případy porušení povinností řidičů včetně trestných činů (a také přestupků), jichž se měli dopustit.

Vyhodnocení dopravní nehodovosti

<https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-vyhodnoceni-dopravni-nehodovosti-za-rok-2020.aspx>

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2020 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) **20 149** osob (v roce 2019 20 538 osob, v roce 2018 18 505 osob), šlo tedy o pokles tohoto ukazatele oproti roku 2019 o 1,9 % (o rok předtím šlo o vzestup o 11 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byla podána na **18 693** osob (v roce 2019 na 18 885 osob, v roce 2018 na 16 844 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **92,8 %** (v roce 2019 92 %, v roce 2018 91 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito celkem u 1 337 osob, **-166**, - 194 oproti roku 2018). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2020 proti **78,5 %** (v roce 2019 rovněž proti 78,5 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2020 **29,7 %** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2019 činil tento podíl 26,6 %, v roce 2018 24,1 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčtetnějších trestných činů. V roce 2020 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení 10 788 osob (-114 oproti roku 2019, ale +479 oproti roku 2018), v roce 2020 se jednalo o 15,90 % ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení (+1,80 % oproti roku 2019, +2,63 % oproti roku 2018).

Nadále přetrvával zásadní aplikační problém – **drogy za volantem, k jeho vyřešení však může velmi zásadně přispět stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020**. Podkladem k jeho vydání byl i podnět nejvyššího státního zástupce ze dne 11. 5. 2020 sp. zn. 1 SL 749/2019, který se týkal nejednotné rozhodovací praxe soudů v trestních věcech vedených proti

osobám pro jednání kvalifikovaná jako přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, v případech, kdy pachatelé řídí motorové vozidlo po předchozím požití jiné návykové látky než alkoholu.

Ostatně odůvodnění tohoto stanoviska uvádí velmi podrobně vývoj aplikační praxe jak před vydání pokynu obecné povahy č. 5/2019, tak i po vydání tohoto pokynu obecné povahy.

Ke stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu (bylo publikováno **pod č. 2/2020 Sb. rozh.-stan**) srov. následující webové odkazy:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/9B389B8DE6A6352AC1258630003C98F7?openDocument&Highlight=0,null,
[Ivo Kouřil o drogách za volantem: Nejde nám o zpřísňování, ale o účinnou reakci na jednání nezodpovědných - Česká justice \(ceska-justice.cz\)](#)

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu se zaměřuje na zodpovězení následujících otázek: zda a) lze stanovit pevnou kvantitativní hranici pro množství jiné návykové látky než alkoholu v organismu, při jejímž dosažení lze mít bez dalšího za to, že řidič je ve stavu vylučujícím způsobilost řídit motorové vozidlo, b) je možno učinit závěr o tom, že řidič ovlivněný jinou návykovou látkou než alkoholem řídil motorové vozidlo ve stavu vylučujícím způsobilost k výkonu této činnosti, toliko na základě zjištění vyjádřeného ve znaleckém posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, či c) je pro přijetí takového závěru vždy potřeba vycházet též ze znaleckého posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, popřípadě v jakých případech je nutno trvat na vypracování znaleckého posudku této odbornosti.

Ve stanovisku se konstatuje, že řidič se nachází ve stavu vylučujícím způsobilost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, pokud řídí motorové vozidlo po užití jiné návykové látky než alkoholu, jejíž koncentrace v krevním séru dosáhne nejméně níže uvedených hodnot: 10 ng/ml Delta-9-tetrahydrokanabinolu (9-THC), 150 ng/ml Methamfetaminu, 150 ng/ml Amfetaminu, 150 ng/ml 3,4-Methylendioxyamfetaminu (MDMA), 150 ng/ml 3,4-Methylendioxyamfetaminu (MDA), 75 ng/ml Kokainu, 200 ng/ml Morfinu.

Závěr o vině takového řidiče přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky lze proto učinit již na podkladě zjištění o výši koncentrace příslušné návykové látky obsažené ve znaleckém posudku nebo odborném vyjádření z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V tomto případě není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou.

Ke zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, pro účely trestního řízení však bude nezbytné přistoupit zejména tehdy, bude-li a) přicházet v úvahu odlišná právní kvalifikace skutku závislá na posouzení otázky přičetnosti (např. trestný čin opilství podle § 360 trestního zákoníku z důvodu řidičem zaviněné nepřičetnosti způsobené užitím návykové látky), nebo b) třeba řešit otázku závislosti řidiče na návykových látkách v souvislosti s možností uložení ochranného opatření v podobě ochranného léčení, nebo c) zjištěno současné užití jiné návykové

látky a alkoholu a závěr, že se řidič nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, nebude odůvodněn již zjištěnou hladinou alkoholu v jeho krvi nebo hodnotou koncentrace jiné návykové látky v jeho krevním séru, popřípadě d) potřeba psychiatrického zkoumání řidiče odůvodněna jinými skutečnostmi (např. nestandardním chováním řidiče neodpovídajícím zjištěné menší koncentraci návykové látky apod.).

Pokyn obecné povahy NSZ č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, byl v návaznosti na stanovisko novelizován pokynem obecné povahy NSZ č. 3/2020, který nabyl účinnosti dnem 7. 12. 2020.

V odůvodnění této novely se mj. zdůrazňuje, že stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu vymezuje u vybraných návykových látek koncentrace, při jejichž dosažení či překročení se řidič motorového vozidla nachází ve stavu vylučujícím způsobilost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, řídí-li motorové vozidlo po užití takové návykové látky. Při dosažení či překročení limitních hodnot není potřebné ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. K závěru o vině řidiče motorového vozidla přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky bude dostačující zjištění o výši koncentrace příslušné návykové látky obsažené ve znaleckém posudku nebo odborném vyjádření z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie.

Hodnoty uvedené ve stanovisku se ve dvou případech liší od hodnot uvedených v pokynu obecné povahy č. 5/2019. Konkrétně u amfetaminu a kokainu uvádí stanovisko nižší limitní hodnoty (150 ng/ml amfetamin, 75 ng/ml kokain) oproti hodnotám pokynu obecné povahy č. 5/2019 (200 ng/ml amfetamin, 150 ng/ml kokain); tyto hodnoty byly novelou sjednoceny.

Přijetí stanoviska Nejvyššího soudu považuje Nejvyšší státní zastupitelství za odpovídající řešení pro sjednocení dosavadní nejednotné aplikační praxe. Aby postup státních zástupců byl souladný s citovaným stanoviskem, mění se i tabulka limitních hodnot v pokynu obecné povahy č. 5/2019, přičemž se dále uvádí, že citovaný pokyn obecné povahy se neváže pouze k řidičům motorových vozidel, ale dopadá obecně i na osoby vykonávající zaměstnání či jinou činnost, při kterých by mohly ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Taktéž se jeví jako vhodné následovat ve stanovisku uvedený příkladný výčet situací, v nichž bude nutné vyhotovení znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (viz třetí právní věta a dále body 117 a násl. odůvodnění).

Pokud jde o oblast trestných činů v silniční, popř. železniční dopravě, uskutečnil se ve dnech 3. – 4. 9. 2020 **IX. Národní kongres „Dopravní úrazy“**, v Mikulově, hotel Galant, bylo zde předneseno vystoupení k tématu „Problematika řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkohol“ JUDr. Kateřiny Horké, Ph. D., a rovněž „K problematice vybrždování“ JUDr. Miroslava Růžičky, Ph. D.

Srov.: http://www.symma.cz/dopravniurazy/down/du2020_program.pdf

V důsledku epidemie COVID-19 se už žádné další vzdělávací akce z oboru trestných činů v dopravě nekonaly, byť byly plánovány (např. seminář k trestným činům v silniční dopravě ve dnech 2. – 3. 11. 2020, který musela Justiční akademie jako pořadatel zrušit).

3. Environmentální kriminalita

Pokud jde o oblast **environmentální kriminality**, lze rovněž odkázat na poznatky zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2019.

Jako novum lze uvést, že i ve shodě s poznatky ze zahraničí lze identifikovat, že při páchání environmentální kriminality bývá přítomen mezinárodní prvek (místo dovozu či vývozu v cizině, organizovaná skupina působící ve více státech), často se objevují padělané dokumenty provázející „zboží“ a příklady z praxe také ukazují, že se tento druh kriminality stále vyplácí a s ohledem na globální socioekonomickou situaci. Zároveň je více než pravděpodobné, že i u nás dochází např. k ilegálnímu vývozu elektrického a elektronického odpadu a k prodeji chráněných druhů živočichů i rostlin na internetu, pouze tato trestná činnost zůstává ve většině případů latentní.²

NSZ v roce 2017 zpracovalo písemný materiál „**Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami**“ (4 NZN 707/2017), pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality. Písemný materiál mapoval výskyt těchto trestních věcí na území ČR. Ukazoval se velmi nízký výskyt těchto případů, který za období 3–5 let jen nevýrazně přesáhl 10 věcí. Údaje této tabulky byly **aktualizovány** počátkem roku 2020; došlo k určitému nárůstu, nikoli však významnému.

V roce 2020 naproti tomu byly zahájeny úkony trestního řízení pro právní kvalifikaci neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 trestního zákoníku nejméně v jedenácti případech (bylo možno vycházet z informací podaných nižšími státními zastupitelstvími při plnění informační povinnosti do sběrného spisu VSZ v Praze sp. zn. 6 SPR 11/2020).

V úzké návaznosti na Hodnotící zprávu o osmém kole vzájemných hodnocení „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“, jež byla publikována dne 14. 11. 2018 [shrnutí ze zprávy o činnosti za rok 2019], a přijetí opatření v roce 2019 a 2020, došlo zatím především k legislativním změnám **v netrestní oblasti**.

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, vychází z vládního návrhu vedeného jako sněmovní tisk 676. V podrobnostech k legislativnímu procesu týkajícímu se tohoto zákona srov. webový odkaz: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=676>.

Tímto zákonem dle důvodové zprávy dochází k zakotvení nové právní úpravy v oblasti odpadů, neboť dosavadní zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, již nevyhovuje současným legislativně-technickým požadavkům a v důsledku postupné implementace evropských předpisů se stal i nepřehledným a komplikovaným. Z toho důvodu je

---

² Srov. rovněž podkladový materiál pro Zprávu o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 vypracovaný pro odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra pod sp. zn. 1 SL 102/2021.

publikován nový právní předpis upravující zejména zajištění ochrany životního prostředí a zdraví lidí a trvale udržitelného využívání přírodních zdrojů předcházením vzniku odpadů a nakládáním s nimi v souladu s hierarchií odpadového hospodářství za současné sociální únosnosti a ekonomické přijatelnosti.

Nový zákon o odpadech nově upravuje proti stávající úpravě problematiku poplatku za ukládání odpadů na skládku a poplatku za komunální odpad. Problematika poplatku za komunální odpad bude nově upravena pouze v zákoně o místních poplatcích. Další důležité změny se týkají sběru odpadu. Provozovatelé sběren odpadů budou povinni vybavit zařízení kamerovým systémem a uchovávat záznam po stanovenou dobu a dále se zpřísní podmínky pro sběr odpadů pomocí mobilních zařízení. Rovněž je tímto zákonem řešena problematika nelegálně soustředěného odpadu (tzv. černých skládek). V tomto ohledu úprava vychází z ústavně zakotveného principu „vlastnictví zavazuje“ a stanovují se tak postupy pro zjištění osoby odpovědné za nelegálně soustředěný odpad a pro zajištění, aby byl odpad odklizen a předán do zařízení určeného pro nakládání s odpady. Dále se v zákoně zejména podrobněji vymezují postupy, jimiž je možno určit, že odpad přestane být odpadem, stanovuje se povinnost pravidelné revize či časového omezení u povolení provozu zařízení určeného pro nakládání s odpady a zavádí se obchodování s odpady jako činnost se samostatným povolením. **Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2021.**

Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, rovněž vychází z vládního návrhu vedeného jako sněmovní tisk 677.

Srov.: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=677>.

Tímto zákonem se dle důvodové zprávy stanovují pravidla pro předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků (elektrická a elektronická zařízení (elektrozařízení), baterie a akumulátory, pneumatiky a vozidla), práva a povinnosti výrobců při uvedení vybraných výrobků na trh, práva a povinnosti osob při nakládání s výrobky s ukončenou životností a působnost správních orgánů v oblasti předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků a v oblasti nakládání s výrobky s ukončenou životností. Předmětem úpravy tak je tedy regulace obsahu nebezpečných látek ve vybraných výrobcích, prevence vzniku odpadů z vybraných výrobků, regulovaný zpětný odběr či sběr výrobků s ukončenou životností s cílem zajistit co největší podíl jejich opětovného použití a recyklace a zvláštní pravidla pro nakládání s výrobky s ukončenou životností včetně jejich využití a odstranění. Zákon rovněž do značné míry sjednocuje a komplexně upravuje pravidla pro vznik a fungování kolektivních systémů, která jsou v současnosti zejména v oblasti elektrozařízení zcela nedostatečná. Cílem zákona je i zajištění vysoké úrovně ochrany životního prostředí a zdraví lidí před negativními dopady odpadů z vybraných výrobků, a to v souladu s příslušnými předpisy Evropské unie. Zákon o výrobcích s ukončenou životností je ve vztahu speciality k (novému) zákonu o odpadech a použije se přednostně. Zákon o odpadech jako obecná právní norma bude aplikován subsidiárně, tj. nestanoví-li zákon o výrobcích s ukončenou životností jinak. Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021 s výjimkou ustanovení § 69 odst. 2 písm. c), které nabývá účinnosti dnem 1. července 2023.

Zákon č. 543/2020 Sb., je změnový zákon, mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o výrobcích s ukončenou životností.

Tento zákon vychází z vládního návrhu vedeného jako sněmovní **tisk 678** a nabyt účinnosti také dnem 1. ledna 2021.

Dalším zákonem vztahujícím se k ochraně životního prostředí je **zákon, kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů.**

Vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů), stanovuje Katalog odpadů, postup pro zařazování odpadu podle Katalogu odpad, obsah školení pro hodnocení nebezpečných vlastností odpadu, obsahové náležitosti zadání hodnocení nebezpečných vlastností odpadu, metody a postup hodnocení nebezpečných vlastností odpadu nebo obsahové náležitosti osvědčení, sdělení a dokumentační zprávy. Citovaná vyhláška nabyt účinnosti dnem 27. 1. 2021.

Písemný materiál s návrhem dalšího postupu pro plnění doporučení vyplývajících z Hodnotící zprávy o České republice osmého kola vzájemných hodnocení „**Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí**“ byl dne 13. 1. 2020 schválen **usnesením vlády č. 41**. Předpokládá se vypracování strategického materiálu zaměřeného na prevenci a potírání trestné činnosti související s odpady, který bude vycházet jednak ze závěrů a doporučení hodnotící zprávy, jednak z identifikace potřeb zainteresovaných subjektů, především orgánů působících v oblasti prosazování práva životního prostředí (Generální ředitelství cel, Česká inspekce životního prostředí, Policie ČR).

K problematice **infekčních odpadů** byla na extranetu publikována informace zástupkyně národního korespondenta týkající se **nelegálního nakládání s infekčními opady (odpady ze zdravotnictví)**.

V uvedeném sdělení se konstatuje mj., že i na území ČR hrozí zvýšený výskyt případů nedovolené přeshraniční přepravy odpadu ze zdravotnictví, včetně infekčního. Na základě spolupráce celních orgánů s Europolem (operace Retrovirus) probíhají pravidelné akce mobilního dohledu Celní správy za účelem odhalení takových případů. Cílem opatření je zamezení ilegálního pohybu tohoto odpadu po Evropě za situace, kdy:

- se v době pandemie nahromadily odpady ze zdravotnictví, včetně infekčních, ve skladech původců
- v některých zemích jsou vyčerpány kapacity pro legální odstranění odpadů (Itálie, Slovinsko)
- dochází k postupnému znovuotevírání hranic mezi členskými státy EU
- došlo k poklesu ceny ropy a tudíž i pohonných hmot
- během pandemie došlo v některých zemích ke snížení počtu fyzických kontrol přeshraniční přepravy odpadů (někde až o polovinu oproti loňskému roku, není případ ČR)
- je tedy zvýšený tlak na ilegální způsoby nakládání s odpady ze zdravotnictví.

Je třeba zdůraznit, že policejní orgány pracují podle metodiky Policejního prezidia Policie ČR ve spolupráci s Celní správou a Českou inspekcí životního prostředí tak, aby byly provedeny prvotní kriminalistické úkony ve věci umožňující řádné zadokumentování a zjištění skutkového stavu. Prvotní

úkony zpravidla zahrnují ohledání a zvážení nákladu, zajištění dokumentů k odpadu, určení charakteru odpadu a určení, zda tento souhlasí s deklarovaným druhem a zda je takový odpad dovoleno do ČR dovážet, pokud ano, v jakém režimu (oznámení, souhlas) a zda takovému režimu dovozce dostal, a vytěžení řidiče. Z přepravních dokumentů jsou dále zjišťovány skutečnosti k trase odpadu, původci a zemi původu, a společnosti, která odpad dováží. V případě zjištění porušení předpisů je cestou Ministerstva životního prostředí zajišťována repatriace odpadu do země původu.

V souvislosti s výskytem infekčního odpadu ze zdravotnictví bylo upozorněno na následující aspekty:

- dojde-li ke smíchání ostatního (jiného) odpadu a infekčního odpadu, je třeba veškerý takový odpad (celý náklad) považovat za infekční
- infekční odpad nelze vzorkovat, lze ho pouze ohledat a pořídit video a fotodokumentaci (za tímto účelem nutno použít ochranné obleky, rukavice, respirátory)
- shora uvedené úkony jsou pro trestní řízení zpravidla úkony neodkladnými a neopakovatelnými
- nedovolená přeshraniční přeprava (bez oznámení nebo souhlasu, s uvedením nepravdivých údajů v připojených dokumentech k odpadu) může naplňovat znaky skutkové podstaty neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 odst. 1 trestního zákoníku, kdy se nevyžaduje žádné větší množství odpadu (postačí tedy např. obsah jednoho návěsu kamionu) ani poškození nebo ohrožení životního prostředí. V případě odpadu ze zdravotnictví se může jednat o nebezpečný odpad (infekční, ostré předměty) a jednání tedy může být kvalifikováno podle § 298 odst. 1, 4 písm. b) trestního zákoníku.

Oblast tzv. „wildlife crime“ tvoří druhou skupinu závažných zásahů do životního prostředí postižitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o vysoký výskyt případů, a to i oproti sousedním zemím.

V roce 2020 byly zahájeny úkony trestního řízení pro přečin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku nejméně v 13 případech. Ve valné většině z nich (8) byly poznatky vedoucí k zahájení úkonů zjištěny vlastní činností orgánů činných v trestním řízení (Policie ČR a GŘC), v ostatních případech šlo o oznámení ČIŽP nebo jiného orgánu činného v oblasti ochrany životního prostředí nebo občanů³.

Nejvyšší státní zastupitelství se podílelo také na meziresortním připomínkovém řízení k **„Akčnímu plánu pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023“**. Tento materiál byl vládou projednán **dne 20. 1. 2020 a schválen usnesením č. 61**.

Jak uvádí i zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019, v úzké součinnosti s nižšími státními zastupitelstvími byl vypracován písemný materiál týkající se **trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami**.⁴

Jeho účelem bylo především shromáždit poznatky o tomto specifickém druhu trestné činnosti, získat statistické údaje o jejím výskytu na území České republiky za období let 2014 až 2018 a analyzovat případné hmotněprávní nebo procesní aplikační

³ I v tomto případě bylo možno vycházet z informací podaných nižšími státními zastupitelstvími v rámci plnění informační povinnosti do sběrného spisu VSZ v Praze sp. zn. 6 SPR 11/2020.

⁴ Srov.:

https://extranet.nsz-brn.justice.cz/images/stories/narodni_korespondenti/Ruzicka/ruzi_zprava.pdf

problémy. Na základě učiněných zjištění pak přijmout odpovídající opatření. Daná problematika, byť svým charakterem velmi závažná, tvoří z hlediska kvantitativního pouze zanedbatelnou část nápadu trestné činnosti státního zastupitelství. Rovněž tak vypovídací hodnota materiálu je limitována faktem, že se jedná o tzv. statistiku malých čísel.

Poznatky o této trestné činnosti jsou získávány víceméně nahodile zpravidla na základě nálezů uhynulých živočichů, přičemž je nutno kalkulovat s tím, že v dané oblasti je vysoká míra latence jejího páchání, neboť její odhalování není primárním úkolem orgánů činných v trestním řízení. Vyjma případů, kdy pachatel zveřejnil svou nelegální činnost na internetu ve snaze prodat některé věci v aukcích, čímž vzbudil zájem policejních orgánů.

Rovněž tak je patrné, že i v případech odhalené trestné činnosti se nedaří vypátrat ve většině případů pachatele a účinně tak postihovat kriminalitu v této oblasti. Případy potrestaných pachatelů jsou tak obvykle pouze ojedinělé. Nelegální nakládání s planě rostoucími rostlinami nebylo prakticky zjištěno.

Pokud by měla být činnost státních zastupitelství v dané oblasti účinnější, bylo by potřeba za tím účelem vytvořit ucelený systém, který by lépe zajišťoval vyhledávání objasňování a případný postih trestné činnosti dosud většinou neznámých pachatelů. Je také zjevné, že orgány činné v trestním řízení se v této oblasti kriminality potýkají se správným posuzováním subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku).

Materiál uvádí náměty k provedení konkrétních opatření, namísto je především úvaha směřující k posílení specializací, a to i z hlediska jejich náležitého obsazení, a podpory vzdělávacích akcí pro soudce a státní zástupce.

Ohledně námětu směřujícího k posílení specializací státních zástupců je možno poukázat na **novelu pokynu obecné povahy č. 4/2009, Vzorového organizačního řádu, jež nabyla účinností dnem 1. 1. 2021** a která rozšířila povinné specializace na environmentální kriminalitu vedle krajských státních zastupitelství a Nejvyššího státního zastupitelství též na okresní a vrchní státní zastupitelství.

Nejvyšší státní zastupitelství vydalo pod **sp. zn. 1 SL 723/2020 tzv. malé stanovisko k problematice procesního postavení České inspekce životního prostředí v trestním řízení**, jež konstatuje, že:

V trestním řízení vedeném ve věcech trestných činů proti životnímu prostředí nelze České inspekci životního prostředí jako organizační složce státu automaticky přiznat status poškozeného ve smyslu § 43 odst. 1 trestního řádu ani ve smyslu § 43 odst. 3 trestního řádu. ČIŽP jako organizační složka státu zastupuje Českou republiku v pozici poškozeného pouze tam, kde je trestným

činem dotčen majetek, s kterým je ČIŽP příslušná hospodařit a který potřebuje k plnění stanovených funkcí.⁵

Jedním z nejzávažnějších případů za několik posledních let byla **ekologická havárie na řece Bečvě** (v působnosti **OSZ ve Vsetíně**), kde zatím probíhá trestní řízení, aniž by byl zjištěn pachatel, probíhá poměrně vyostřená diskuse ohledně toho, odkud mohly jedovaté látky uniknout.

Podrobnější informace srov. zejména:

<https://echo24.cz/a/S3tMd/kdo-otravil-becvu-nadeje-na-objasneni-je-2080-mini-zalobce-experti-vyvraci-policejni-verzi>

https://www.seznamzpravy.cz/clanek/komentar-zlocin-na-becve-a-tri-scenare-vyvoje-127852#dop_ab_variant=0&dop_req_id=UpPAMGyPeT0-202011050857&dop_source_zone_name=zpravy.sznhp.box&source=hp&seq_no=4&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz

https://zpravy.aktualne.cz/domaci/policie-vyslechla-kvuli-becve-pet-zamestnancu-cisticky-vedou/r~539d1324355111eb95caac1f6b220ee8/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=458100&dop_req_id=YmpAvLbkHTu-202012031148&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box

https://nasregion.cz/vinik-ktery-otravil-becvu-uz-je-znamy-babisova-chemicka-je-v-tom-nevinne-203022/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box&dop_req_id=MM6wse523G5-202102021622

V roce 2020 byly také ustaveny **meziresortní pracovní týmy** zaměřené jednak na **implementaci Akčního plánu pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023**, jednak na **plnění opatření č. 1 Strategie prevence a potírání trestné činnosti související s odpady na období let 2021 – 2023**.

Trestní zákoník s účinností od 1. 1. 2010 rozšířil dosah trestněprávní ochrany životního prostředí i o **oblast týrání zvířat**.

Novela trestního zákoníku provedená s účinností od 1. 6. 2020 **zákonem č. 114/2020 Sb.** je založena na poslaneckém návrhu novely obsaženém v tisku 214 Poslanecké sněmovny. V podrobnostech k legislativnímu procesu týkajícímu se této novely srov. následující webový odkaz:

<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=214>

⁵ Srov.: <https://extranet.nsz-brn.justice.cz/index.php/analytika-a-legislativa/mala-stanoviska/4724-problematika-procesniho-postaveni-ceske-inspekce-zivotniho-prostredi-v-trestnim-rizeni-vedenem-ve-vecech-trestnych-cinu-proti-zivotnimu-prostredi>.

Citovaná novela nově zakotvila trest zákazu držení a chovu zvířat (§ 74a a 74b trestního zákoníku), výrazněji pozměnila úpravu skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat (§ 302 trestního zákoníku), vložila do trestního zákoníku novou skutkovou podstatu trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a trestního zákoníku) a upravila trestnost osoby, která drží nebo chová zvíře, na které se vztahuje trest zákazu držení a chovu zvířat, nebo se dopustí jiného závažného jednání, aby zmařil účel tohoto trestu [§ 337 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku].

III. Vybraná soudní judikatura

1. Nálezy a rozhodnutí Ústavního soudu⁶

a) Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2019 sp. zn. III. ÚS 3701/19⁷

Absence úvahy o možném použití odklonu v odůvodnění soudního rozhodnutí sama o sobě nezakládá porušení žádného ústavně zaručeného základního lidského práva či svobody, neboť jde o institut nenárokový.

Pokud obviněný takový postup navrhne, orgán, jemuž je návrh předložen, by na něj měl přiměřeným způsobem reagovat. Vypořádání se s návrhem na podmíněné zastavení trestního stíhání přitom nevyžaduje takovou kvalitu ani kvantitu jako vypořádání se s obhajobou obviněného či učiněných skutkových závěrů či právní kvalifikace skutku. Postačí tak proto jen stručné odůvodnění, proč návrhu na podmíněné zastavení trestního stíhání soud nevyhověl, z něž je zřejmé, že tento návrh nezůstal zcela opomenut.

Stěžovatel byl napadeným rozsudkem nalézacího soudu uznán vinným ze spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 odst. 1 trestního zákoníku, a to za skutek, který spočíval v řízení motocyklu po předchozím požití alkoholických nápojů, kdy mu byla nejdříve dechovou zkouškou naměřena hodnota 1,51 promile alkoholu v krvi, cca o 5 minut později hodnota 1,63 promile alkoholu v krvi a za hodinu rozborem vzorku krve ještě hodnota 1,60 promile alkoholu v krvi.

Stěžovatel svoji vinu nerozporoval, ale bezvýsledně usiloval o to, aby jeho trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno dle § 307 a násl. trestního řádu. Proti napadenému rozsudku nalézacího soudu se proto odvolal, ale odvolací soud napadeným usnesením jeho odvolání zamítl. Stěžovatel podal proti napadenému usnesení odvolacího soudu dovolání, jež Nejvyšší soud zamítl.

Stěžovatel napadl uvedená rozhodnutí nalézacího a odvolacího soudu s tím, že jimi mělo být porušeno jeho základní právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a proto navrhl jejich zrušení. I přesto, že stěžovatel jeho

⁶ Tato část byla zpracována na základě pravidelných zpráv „Sledování rozhodovací činnosti Ústavního soudu k postavení a působnosti státního zastupitelství“ vypracovávaných Mgr. Markétou Daňkovou, asistentkou působící na kabinetu nejvyššího státního zástupce, a Mgr. Žanetou Petrovou, asistentkou zástupkyně ředitele analytického a legislativního odboru Nejvyššího státního zastupitelství, v tomto případě za období roku 2020.

⁷ Srov.: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=110123&pos=1&cnt=1&typ=result>

zrušení nenavrhoval, Ústavní soud považoval ústavní stížnost za podanou i proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, neboť ústavní stížnost obsahově směřovala i proti němu. Stěžovatel obecným soudům vytýkal nereflektování skutečnosti, že podmíněné zastavení trestního stíhání sám navrhl, k čemuž uvedl názor, že by při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání měl být činěn rozdíl mezi případy, v nichž obviněný takový postup nenavrhne. Dále stěžovatel nesouhlasil s důvody, pro něž podle jeho názoru odvolací soud nepřistoupil k aplikaci institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Odvolací soud podle něj nespravedlivě vycházel z toho, že stěžovatel má několik záznamů v kartě řidiče, i když šlo o záznamy staršího data a vztahovaly se k nikoliv výrazným překročením rychlosti, ne k jízdě pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek. Stěžovatel také namítal, že soudy nedostatečně odůvodnily, proč tento institut nebyl v jeho případě aplikován.

Ústavní soud nejprve připomenul, že je věcí obecných soudů, jak vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a jeho právní kvalifikaci budou postupovat, tj. zda podmíněně trestní stíhání zastaví, nebo zda dospějí k závěru, že účel trestního řízení lépe zajistí odsuzující rozsudek (srov. k tomu např. usnesení sp. zn. I. ÚS 323/06).

K námitce stěžovatele, že nebyla reflektována skutečnost, že podmíněné zastavení trestního stíhání navrhl, Ústavní soud připomněl, že sama o sobě absence úvahy o možném použití odklonu v odůvodnění soudního rozhodnutí porušení žádného ústavně zaručeného základního lidského práva či svobody nezakládá (srov. např. usnesení sp. zn. III. ÚS 309/04), neboť jde o institut nenárokový. Jediný rozdíl v tomto ohledu mezi obviněným, který podmíněně zastavení trestního stíhání výslovně navrhl, a obviněným, který tak neučinil, spočívá v tom, že na každý takový návrh by měl orgán, jemuž je předložen, přiměřeným způsobem reagovat, přičemž pochybení nalézacího soudu v tomto směru může napravit až soud odvolací (srov. např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 668/2000). V dané věci tak však dle Ústavního soudu odvolací soud učinil, když uvedl, že podmíněné zastavení trestního stíhání směřuje především na situace, v nichž je třeba urovnat konfliktní vztah mezi pachatelem a poškozeným, a že na podmíněné zastavení trestního stíhání neexistuje právní nárok. K tomu Ústavní soud poznamenal, že vypořádání se s návrhem na podmíněné zastavení trestního stíhání přitom nevyžaduje takovou kvalitu ani kvantitu jako vypořádání se s obhajobou obviněného či učiněných skutkových závěrů či právní kvalifikace skutku. Postačí tak proto jen stručné odůvodnění, proč návrhu na podmíněné zastavení trestního stíhání soud nevyhověl, z něž je zřejmé, že tento návrh nezůstal zcela opomenut. Vzhledem k tomu, že takto odvolací soud v dané věci postupoval, konstatoval Ústavní soud dostatečnost jeho odůvodnění.

Ke zbývajícím námitkám Ústavní soud v první řadě uvedl, že stěžovatel nedocenil, že i kdyby snad zrušil napadená rozhodnutí pro nedostatečné odůvodnění či odůvodnění založené na nesprávných okolnostech, takováto vada (již však Ústavní soud v konkrétní věci neshledal) by v žádném případě nezakládala stěžovatelův nárok na podmíněné zastavení jeho trestního stíhání, nýbrž by musela být zhojena toliko preciznějším odůvodněním napadených rozhodnutí.

Stran odkazu stěžovatele na to, že hodnocení záznamů v jeho kartě řidiče bylo vůči němu nespravedlivé, Ústavní soud uvedl, že jej stěžovatel žádá, aby přezkoumal

úvahy odvolacího soudu o trestu, k čemuž však zásadně oprávněn není (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2008, sp. zn. II. ÚS 455/05, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 7. 2010). V dané věci přitom Ústavní soud neshledal žádnou mimořádnou okolnost, pro niž by mohl konstatovat, že úvaha odvolacího soudu (a potažmo i soudu nalézacího) o trestu trpí nějakým ústavněprávním deficitem.

Ústavní soud rovněž odmítl úvahu stěžovatele, že uplatnění odklonu v konkrétní trestní věci vyplývá z ústavního pořádku či mezinárodních závazků České republiky. Žádné ústavně zaručené základní lidské právo ani mezinárodní lidskoprávní závazek na vyřízení trestní věci tzv. odklonem v České republice neexistuje.

Ústavní soud přisvědčil stěžovateli v tom, že podmíněné zastavení trestního stíhání dle § 307 a násl. trestního řádu není omezeno toliko na případy, v nichž byla trestným činem způsobena škoda či nemajetková újma nebo v nichž se pachatel na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil. Tato dílčí nepřesnost v odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu (který uvedl, že argumentem podporujícím aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání je „zejména“ řešení konfliktu mezi obviněným, poškozeným a státem) však podle Ústavního soudu nebyla způsobilá porušit kterékoliv stěžovatelovo ústavně zaručené základní lidské právo či svobodu. Tento závěr odvolacího soudu navíc nebyl jediný, který z jeho pohledu vylučoval aplikaci tzv. odklonu. Dle Ústavního soudu nepochybil odvolací soud proto, že by uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání ani nezvažoval proto, že by měl nesprávně za to, že toto je v dané věci vyloučeno absencí poškozeného.

Ústavní soud se konečně neztotožnil ani s úvahami stěžovatele o diskriminaci obviněných či přímo „loterii“ vyplývající ze skutečnosti, že uplatnění odklonu je závislé na úvaze příslušného orgánu činného v trestním řízení učiněné v rámci jeho diskrečního oprávnění. Mimo jiné uvedl, že i při hodnocení skutečností relevantních z hlediska použití odklonu se totiž uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů. Tento stav jistě vytváří určitý prostor pro rozdílný postup různých orgánů činných v trestním řízení, tento však nepřekračuje hranice nutného, vyplývající právě z jeho nenárokové povahy.

Ústavní soud s ohledem na uvedené neshledal v mezích stěžovatelových námitek nic, co by rozhodnutí soudů či předcházející postup zatěžovalo vadou neústavnosti. Ze všech shora uvedených důvodů Ústavní soud proto ústavní stížnost odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný.

b) Nález pléna Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020 sp. zn. Pl. ÚS 46/18

Spodní hranice majetkové škody v trestním zákoníku není protiústavní, její případné navýšení je věcí zákonodárce.

Zpřísnění podmínek trestní odpovědnosti, které je důsledkem dlouhodobého zakonzervování právní úpravy určující hranice škod ve spojení s ekonomickým růstem a vývojem inflace, nepředstavuje rozpor s principy vyjádřenými v čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod.

Okresní soud v Liberci navrhl zrušení § 138 odst. 1 trestního zákoníku, a to uplynutím dne 31. 12. 2019. Tento návrh podal v souvislosti s trestním řízením, které je u něj vedeno. Obviněné je v něm kladeno za vinu spáchání přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, kterého se měla dopustit (stručně řečeno) formou tří dílčích útoků, kterými si присvojila cizí věci tím, že se jich zmocnila, přičemž na cizím majetku způsobila škodu v celkovém souhrnu za 7 525,60 Kč. Okresní soud v Liberci dospěl k závěru, že ustanovení § 138 odst. 1 trestního zákoníku, jehož musí být použito při řešení uvedené trestní věci, je v rozporu s ústavním pořádkem, konkrétně s čl. 40 odst. 6 Listiny. Z tohoto důvodu soud usnesením ze dne 10. 12. 2018 přerušil trestní stíhání obviněné podle § 224 odst. 5 trestního řádu a předložil věc Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení § 138 odst. 1 trestního zákoníku.

Navrhovatel uvádí, že jeho argumentace je pro zjednodušení vztahována toliko k hranici škody nikoli nepatrné, nicméně lze ji analogicky vztáhnout i k ostatním hraničním škodám obsaženým v § 138 odst. 1 trestního zákoníku. Poukazuje na to, že stávající hranice jednotlivých kategorií škod byly zavedeny již novelou trestního zákona č. 140/1961 Sb., provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Připomíná, že v důvodové zprávě k uvedené novele zákonodárce vyjádřil záměr průběžně novelizovat zákonné ustanovení vymezující definiční znaky výší škod rozhodných pro právní kvalifikaci skutkových podstat tak, aby tyto novelizace korespondovaly inflačnímu vývoji v České republice. Nicméně tento předpoklad nebyl naplněn a uvedené hranice škody se nezměnily ani přijetím trestního zákoníku, který tyto hranice škody převzal beze změny. Navrhovatel vyjádřil přesvědčení, že ustanovení § 138 odst. 1 trestního zákoníku se v současné době dostalo do přímého rozporu s čl. 40 odst. 6 Listiny, a to v důsledku růstu životní úrovně a cenové hladiny v České republice. Napadená úprava tak dle navrhovatele kolide se zákazem retroaktivity, tj. s principem, podle kterého se trestnost činu posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, přičemž pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Ústavní soud při posouzení věci vycházel z toho, že jádro navrhovatelovy argumentace spočívalo v tom, že hranice škod uvedených v § 138 odst. 1 trestního zákoníku se nezměnily od 1. 1. 2002, přičemž od této doby až do současnosti výrazně narostla jak životní úroveň (vyjádřená průměrnou mzdou), tak i míra inflace. V důsledku těchto ekonomických změn se tak trestní postih za majetkové (ale i jiné) trestné činy fakticky zpřísnil, neboť trestní odpovědnost dopadá v současnosti i na jednání, jež svou závažností a důsledky pro poškozené osoby odpovídá činům, které byly dříve posuzovány jako přešpek, popř. byly mírněji trestné. Jakkoliv Ústavní soud neshledal důvody, aby tuto tezi navrhovatele popíral, samo o sobě mu nepřisluší, aby posuzoval šíři hranic trestněprávní kriminalizace určitých typů jednání, nemá-li dublovat nebo suplovat ústavní roli zákonodárského orgánu; tento závěr je nutno vztahovat i k nastavení hranice kategorií škod uvedených v § 138 trestního zákoníku, které je zásadní pro interpretaci znaků řady skutkových podstat trestných činů.

Nelze učinit závěr o protiústavnosti míry kriminalizace v případě, kdy v důsledku nečinnosti zákonodárce a faktických změn ekonomického rázu (zejména inflace)

postačuje k vyvození trestní odpovědnosti způsobení škody fakticky menší, než která byla předpokladem trestní odpovědnosti v minulosti. Ústavní soud považuje za vhodné připomenout, že podle současné právní úpravy lze trestně postihovat i taková jednání směřující proti majetku, jimiž nebyla způsobena žádná škoda. Opomenout nelze ani skutečnost, že v některých případech, kdy škoda způsobená jednáním pachatele jen mírně převyšuje hranici škody nikoli nepatrné, tj. hranici 5 000 Kč, lze vyvození trestní odpovědnosti zabránit aplikací některého z korektivů trestní odpovědnosti, ať již jde o korektiv hmotněprávní v podobě zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, anebo o korektiv procesní v podobě možnosti zastavit trestní stíhání pro neúčelnost podle § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, je-li to odůvodněno ostatními okolnostmi případu.

Ústavní soud tedy konstatoval, že zpřísnění podmínek trestní odpovědnosti, které je důsledkem dlouhodobého zakonzervování právní úpravy určující hranice škod ve spojení s ekonomickým růstem a vývojem inflace, nepředstavuje rozpor s principy vyjádřenými v čl. 40 odst. 6 Listiny. Uvedené okolnosti totiž nemají žádný vliv na to, že pachatel v době činu zná (resp. může znát) jak samotnou právní úpravu, podle níž bude jeho čin posuzován, tak i rozhodující okolnosti (tj. hodnotu věcí, jež jsou předmětem jeho činu), které mají na aplikaci této právní úpravy přímý vliv. Ústavní soud tak neshledal žádný rozpor (části) platného znění § 138 odst. 1 trestního zákoníku s čl. 40 odst. 6 Listiny ani s jinými ustanoveními ústavního pořádku.

Ústavní soud nicméně nepřehlédl legislativní iniciativu skupiny poslanců v podobě návrhu novely trestního zákoníku, který je v současné době projednáván a jenž směřuje mj. právě ke zvýšení stávajících hranic majetkových škod. V závěru proto konstatoval, že při úvahách o zvýšení hranic majetkových škod uvedených v § 138 trestního zákoníku, tedy o posunutí hranice oddělující odpovědnost za řadu trestných činů od odpovědnosti za korespondující přestupky, je nezbytné posoudit také důsledky, které by z takového kroku vyplývaly. Měly by mj. patrně podobu výrazného nárůstu přestupkové agendy. Lze pak poznamenat, že po zrušení okresních úřadů (v r. 2002), kde působil výhradně profesionální aparát, může nová úprava u příslušných orgánů obcí vyvolat jak odborné, tak i personální problémy.

Ústavní soud na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že napadené ustanovení § 138 odst. 1 trestního zákoníku v části tvořené slovy „Škodou nikoli nepatrnou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 Kč“ není v rozporu s ústavním pořádkem, resp. s čl. 40 odst. 6 Listiny, a proto rozhodl o zamítnutí návrhu na zrušení napadeného ustanovení v této části. Ve zbytku tento návrh odmítl jako podaný osobou k tomu zjevně neoprávněnou.⁸

Je třeba upozornit na to, že právě s **novelou č. 333/2020 Sb.** je spojena dekriminalizace, resp. zmírnění trestní represe. Týká se trestných činů, převážně majetkových, u nichž výše škody předpokládá podmínku trestnosti. Ve smyslu § 138 trestního zákoníku se škodu nikoli nepatrnou napříště rozumí škoda dosahující nejméně 10 000 Kč, nikoli 5 000 Kč. Napříště jde o dvojnásobné navýšení výše

⁸ K odlišnému stanovisku Jaroslava Fenyka, Pavla Šámala a Kateřiny Šimáčkové k odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 46/18 srov. (včetně celého plenárního nálezu): <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=112281&pos=1&cnt=1&typ=result>

škody způsobené trestným činem. Došlo tak k dekriminalizaci části bagatelní majetkové trestné činnosti, kterou byla způsobena škoda na cizím majetku nižší než 10 000 Kč a která se nyní posuzuje jako přestupek. Zvýšeny (zdvojnásobeny) byly rovněž další hranice škod, od nichž se odvíjejí kvalifikované skutkové podstaty trestných činů.

c) Nález Ústavního soudu ze dne 25. 8. 2020 sp. zn. I. ÚS 1764/19⁹

K výši přiměřeného „odškodnění“ musí obecné soudy dospět nejdříve na základě vlastního posouzení všech relevantních kritérií a následně částku již přiznanou v trestním řízení ve výši přisouzené náhrady zohlednit. Nepostupoval-li tak krajský soud a řádně nevyložil, jakým způsobem všechna jednotlivá kritéria posoudil, ani jak se každé z kritérií podílelo na určení konečné výše relativní náhrady, neodpovídá jeho napadené rozhodnutí požadavku řádného a vyčerpávajícího zdůvodnění, čímž došlo k porušení základního práva stěžovatelů na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

V této věci byl obžalovaný (vedlejší účastník řízení před Ústavním soudem) uznán vinným, že dne 11. 3. 2014 způsobil dopravní nehodu tím, že nepřizpůsobil rychlost jízdy na pozemní komunikaci a vysoce překročil nejvyšší dovolenou rychlost jízdy v obci, v důsledku čehož při průjezdu zatáčkou rychlostí 110 km/hod. nezvládl řízení, vyjel s vozidlem mimo vozovku a následně došlo k jeho odražení na přilehlý chodník, po němž šla tehdy třináctiletá dívka, která utrpěla smrtelné zranění [dívka byla dcerou stěžovatelky 1) a stěžovatele 2) a sestrou stěžovatelky 3)]. Vedlejší účastník byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 4 let a byl mu uložen trest zákazu řízení motorových vozidel na 8 let. K uvedenému trestnímu řízení se stěžovatelé připojili s nárokem na náhradu nemajetkové újmy, a to ve výši 3 000 000 Kč u každého z nich. Každému ze stěžovatelů byla přiznána náhrada za duševní útrapy v důsledku usmrcení blízké osoby ve výši 1 000 000 Kč a se zbylou výší nároků byli stěžovatelé odkázáni na řízení občanskoprávní. Následně podanou žalobou u Okresního soudu ve Vsetíně – pobočka Valašské Meziříčí se každý ze stěžovatelů domáhal po vedlejším účastníkovi 1) zaplacení náhrady nemajetkové újmy ve výši 1 500 000 Kč. DIRECT pojišťovna a. s. vstoupila do uvedeného řízení jako vedlejší účastník na straně vedlejšího účastníka 1). Okresní soud rozhodl tak, že stěžovatelce 1) přiznal částku 1 000 000 Kč, stěžovateli 2) přiznal částku 900 000 Kč a stěžovatelce 3) přiznal částku 500 000 Kč. K odvolání vedlejšího účastníka 1) Krajský soud v Ostravě potvrdil rozsudek okresního soudu v části, jímž byla vedlejšímu účastníkovi 1) uložena povinnost zaplatit stěžovatelce 1) 200 000 Kč a ve zbytku krajský soud buď potvrdil rozsudek okresního soudu, podle kterého se žaloba stěžovatelů zčásti zamítá, anebo změnil rozsudek okresního soudu tak, že se žaloba zčásti zamítá. Krajský soud dospěl k závěru, že vzhledem k přiznané částce 1 000 000 Kč pro každého ze stěžovatelů v adhezním řízení lze nyní při zachování principu „ne bis in idem“ vyšší částku přiznat jen na základě kritérií, která nebyla v trestním řízení tvrzena vůbec, nebo k nim trestní soud nepřihlédl. Částky již vyplacené stěžovatelům 2) a 3) shledal jako dostatečnou satisfakci a u stěžovatelky 1) zohlednil

⁹ Srov.: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=113406&pos=1&cnt=1&typ=result>

další skutečnost, a to její přítomnost na místě nehody, kdy viděla svou dceru s devastujícími poraněními, aniž by jí ona sama mohla jakkoli pomoci. Nejvyšší soud dovolání stěžovatelů rozsudkem zamítl. Nejvyšší soud konstatoval, že odklonem od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu je závěr krajského soudu, podle kterého byl-li poškozený v trestním řízení odkázán s částí svého nároku na řízení ve věcech občanskoprávních, lze v tomto řízení nárok přiznat jen na základě kritérií, která nebyla v trestním řízení tvrzena vůbec, nebo byla, ale trestní soud k nim nepřihlédl. Přesto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nejsou dány podmínky pro zrušení napadeného rozsudku krajského soudu, jelikož jiného výsledku řízení by ani při správném zodpovězení předchozí otázky nemohlo být dosaženo. Přezkoumávané rozhodnutí totiž současně spočívá na závěru o přiměřenosti již přiznaných peněžitých částek a při posouzení této otázky odvolací soud postupoval v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu a dovolání stěžovatelů tak není v tomto rozsahu přípustné.

Stěžovatelé nesouhlasili s názorem Nejvyššího soudu, podle kterého základní částka náhrady, vypočtená podle metodiky Nejvyššího soudu,¹⁰ může být či měla by být modifikovatelná podle konkrétních okolností případu či odlišností od modelového případu toliko v řádech desítek procent, nikoliv vícenásobků. Závěry krajského soudu a Nejvyššího soudu ohledně dostatečnosti celkově přisouzené náhrady nemajetkové újmy jsou podle stěžovatelů zásahem do jejich práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a práva na spravedlivý proces.

Ústavní soud zhodnotil, že mu sice nepřísluší konstatovat, v jaké konkrétní výši by předmětná náhrada měla být přiznána, nicméně i při respektu k diskreci obecných soudů tyto musí dbát o to, aby výše náhrady byla založena na objektivních a rozumných důvodech (i kritériích) a aby mezi její výší a způsobenou osobnostní újmou byl přiměřený vztah.

Z odůvodnění rozsudku krajského soudu je zjevné, že krajský soud při rozhodování o výši náhrady za nemajetkovou újmu zvolil pro své posouzení referenční rámec chybně, neboť ten spočívá v odmítnutí soudu zabývat se z hlediska všech kritérií – včetně těch, která již byla uplatněna v trestním řízení – totožným nárokem, jaký již byl stěžovateli ne zcela úspěšně v trestním řízení uplatněn. Krajský soud však měl nejprve k výši přiměřeného „odškodnění“ dospět na základě vlastního posouzení všech relevantních kritérií a následně částku již přiznanou v trestním řízení ve výši přisouzené náhrady zohlednit. Nepostupoval-li tak krajský soud a řádně nevyložil, jakým způsobem všechna jednotlivá kritéria posoudil, ani jak se každé z kritérií podílelo na určení konečné výše relativní náhrady, neodpovídá jeho napadené rozhodnutí požadavku řádného a vyčerpávajícího zdůvodnění, čímž došlo k porušení základního práva stěžovatelů na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud se současně neztotožnil s názorem Nejvyššího soudu, že vytýkaný způsob, jakým krajský soud ke stanovení výše odškodnění dospěl, a který je odklonem od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, je zhojen konstatacím krajského soudu, že již přiznané peněžité částky jsou přiměřené. Jde totiž o závěr,

---

¹⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018.

kteřý krajský soud neopírá o náležíté vlastní hodnocení všech relevantních kritérií, jak ve věci učinil okresní soud.

Ústavní soud nad rámec výše uvedeného dodal následující. **Obecné soudy mají široké meze diskrece, kterou musí použít tak, aby ve výsledku dostály požadavkům řádného a především spravedlivého rozhodnutí, odůvodněného kritérii tohoto druhu náhrady škody. Ústavně konformní výklad § 2959 občanského zákoníku¹¹, upravujícího odčinění duševních útrap při usmrcení osoby blízké, vyžaduje, aby obecné soudy aplikovaly kritéria pro výpočet odčinění imateriální újmy vymezená judikaturou Nejvyššího soudu jen jako vodítka, které je však nezabavuje povinnosti zvažovat a náležitě vyložit, zda konkrétní případ neodůvodňuje odchylku od takového výkladového základu (nahoru či dolů); jinak se dopustí porušení čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 10 odst. 2 Listiny.**

Z uvedených důvodů Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti a zrušil rozsudky Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Ostravě, neboť jimi bylo porušeno základní právo stěžovatelů na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny.

d) Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 8. 2020 sp. zn. IV. ÚS 2040/20¹²

Na účastníky leteckého provozu je třeba klást vyšší nároky a hranici hrubé nedbalosti je třeba hledat „níže“ než v jiných oborech lidské činnosti. U leteckého provozu, který je vzhledem k možným škodlivým následkům jakékoli neopatrnosti řádově nebezpečnější než běžné lidské činnosti, je u něj třeba očekávat a vyžadovat daleko vyšší míru opatrnosti.

Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích uznán vinným přečinem poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti, za což mu byl uložen peněžítý trest ve výměře 100 denních sazeb po 800 Kč, tedy celkem 80 000 Kč. Pro případ, že by peněžítý trest nebyl vykonán ve stanovené lhůtě, mu byl uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání čtyř měsíců. Daného přečinu se stěžovatel podle zjištění okresního soudu dopustil zkráceně tím, že dne 20. 4. 2016 v době kolem 17,50 hodin za vyhovujících meteorologických podmínek pro let za viditelnosti letěl jako pilot s letounem L-200D nad hladinou řeky Labe proti směru jejího toku od Litoměřic, přičemž v blízkosti Sportovního leteckého zařízení Litoměřice v rozporu s bodem SERA.5005 písm. f) odst. 2) Prováděcího nařízení Komise (EU) číslo 923/2012 ze dne 26. 9. 2012 a dále ustanovením 4.6 leteckého předpisu Pravidla létání L2, vydaného Ministerstvem dopravy České republiky pod č. j. 153/2014-220, sklesal z důvodu nácviku bezpečnostního přistání pod minimální doporučenou výšku letu, a v této výšce, kde není povolen žádný civilní letový provoz, pokračoval v letu cca 2,6 km, přičemž v místě přechodu vodičů nadzemního vedení vysokého napětí přes řeku Labe ve výšce letu cca 30 m nad hladinou řeky Labe přehlédl vodiče nadzemního vedení vysokého napětí navzdory tomu, že oba mřížové stožáry nadzemního elektrického vedení vysoké 35,95 m a 35,6 m výrazně

¹¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Srov.: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=113162&pos=1&cnt=1&typ=result>

převyšovaly okolní trvalý porost na obou březích řeky Labe, a v důsledku toho narazil vrtulovým krytem a listy vrtule pravého motoru do horních silových vodičů elektrického nadzemního vedení 2x22 kV, a způsobil tím přetržení dvou horních vodičů a následné přepálení jednoho spodního vodiče nadzemního vedení vysokého napětí, čímž došlo k přerušení dodávky elektrické energie, v důsledku čehož bylo v době od 17:50 hodin do 18:33 hodin téhož dne postiženo celkem 4 307 odběratelů a v době od 18:30 hodin do 21:12 hodin téhož dne celkem 363 odběratelů, a dále tímto jednáním vznikla poškozené společnosti ČEZ Distribuce, a. s., škoda ve výši 739 558,17 Kč. Odvolání stěžovatele Krajský soud v Ústí nad Labem zamítl jako nedůvodné. Dovolání stěžovatele Nejvyšší soud odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Stěžovatel uvádí, že nerozporuje hlavní skutkové okolnosti postupného sledu událostí vytýkaného jednání, nicméně toto jeho jednání podle něj jednak nenaplnuje všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, jednak s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe nemělo být přistoupeno k aplikaci trestněprávního postihu. Podle stěžovatele je závěr rozhodujících soudů, že hodlal pokračovat v nácviu nouzového přistání, v extrémním rozporu s provedenými důkazy. K tomu podrobně rozebírá svoji výpověď a tvrdí, že Nejvyšší soud v návaznosti na v dovolání deklarované námitky jeho výpověď desinterpretoval a opomenul důvody a okolnosti jeho letu v dané výšce. Je přesvědčen, že obecné soudy vykládaly jeho výpověď v jeho neprospěch a neposuzovaly, zda by jiný obdobný pilot v obdobné situaci byl schopen se obdobnému jednání vyvarovat. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyvinout všemožné úsilí, aby jediný usvědčující důkaz byl, je-li to možné, doplněn jinými, byť nepřímými důkazy.

Podle stěžovatele ve výrokové části rozsudku okresního soudu absentuje subjektivní stránka trestného činu (hrubá nedbalost), kterým byl uznán vinným. Nejvyššímu soudu vytýká, že povyšuje doporučení na povinnost s tím, že posuzovaná letová výška je doporučenou, nikoli absolutně danou. Nejvyšší soud však používá pojmu povolená, resp. nepovolená výška, čímž dovozuje podle stěžovatele neexistující povinnost, která je klíčová pro posouzení jeho trestní odpovědnosti. Výklad Nejvyššího soudu ohledně hrubé nedbalosti nelze podle něj považovat za přesvědčivé a ústavně konformní odůvodnění rozhodnutí. Stěžovatel tvrdí, že opakovaně namítal, že hrubou nedbalost nelze dovozovat a priori z nějakého oboru lidské činnosti (např. pilotování), ale vždy v kontextu této činnosti a jejím obvyklostem, ale žádný z obecných soudů tuto jeho argumentaci nevezal v potaz.

Ústavní soud nejprve zdůraznil, že stěžovatel v ústavní stížnosti vznáší prakticky totožné námitky, které uplatnil již v předchozích stádiích trestního řízení, zejména v dovolání, se kterými se soudy (zejména Nejvyšší soud) náležitě a dostatečně přesvědčivě vypořádaly. Tím staví Ústavní soud nepřipustně do role další přezkumné instance. Krajský soud považoval závěry učiněné soudem prvního stupně za správné, podložené obsahem provedených důkazů s tím, že jde o skutková zjištění bez důvodných pochybností pro rozhodnutí soudu. Nejvyšší soud se následně podrobně vypořádal se všemi dovolacími námitkami stěžovatele (jde de facto o tytéž námitky, které stěžovatel uplatil i v ústavní stížnosti). Zdůraznil, že v posuzované věci nejde o žádný extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními soudů, přičemž jasně a přesvědčivě zdůvodnil, proč nelze souhlasit

s tvrzením stěžovatele, že rozhodující soudy mylně vyvodily z jeho výpovědi, že hodlal pokračovat v nácvičku nouzového přistání. Poukázal na to, že vyjádření stěžovatele zejména z přípravného řízení takový (logický) výklad připouští, a navíc dodal, že není až tak podstatné, zda stěžovatel uvažoval o tom, že by bezpečnostní přistání skutečně bez instruktora provedl, nebo zda jen vyhlížel vhodnou plochu pro případné přistání. Podstatné je, že pokračoval delší dobu v letu ve výšce 20-30 m, přičemž věnoval pozornost vyhledávání plochy a nesledoval, kam se s letadlem pohybuje, a právě to vedlo ke způsobení popsaného následku.

Ústavní soud připomíná, jak ostatně podrobně rozvedl i Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí, že trestní zákoník podává definici hrubé nedbalosti v § 16 odst. 2 trestního zákoníku, podle kterého je trestný čin spáchán z hrubé nedbalosti, svědčí-li přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti o zřejmou bezohlednost pachatele k zájmům chráněným trestním zákoníkem. Hrubou nedbalostí se tedy rozumí vyšší stupeň intenzity nedbalosti, ať již vědomé či nevědomé, a to na základě přístupu (postoje) pachatele k požadavku náležité opatrnosti, kterou zákon charakterizuje jako "zřejmou bezohlednost". Tato definice je potřebná, neboť některé trestné činy jsou stíhatelné jen v případě tzv. hrubé nedbalosti. K posouzení zjevné bezohlednosti pachatele nutno přistoupit z hlediska zkušenosti pachatele a ostatních okolností případu, kdy je třeba zvažovat na jedné straně povinnosti uložené pachateli zvláštními právními nebo bezpečnostními předpisy nebo uznávanými pravidly a na druhé straně vlastnosti, zkušenosti, znalosti a okamžitý stav pachatele (vzdělání, zkušenosti, kvalifikace, inteligence, postavení v zaměstnání, apod.) a také okolnosti konkrétního případu, ať už existují nezávisle na pachateli, nebo jsou jím vyvolané. Zvláštní pozornost pak je třeba věnovat právě přístupu pachatele k požadavku náležité opatrnosti, neboť v tom je jádro posouzení míry jeho zavinění, tedy zda jeho nedbalost byla hrubá či jen lehká či menší.

Ústavní soud souhlasí s názorem Nejvyššího soudu, že na účastníky leteckého provozu je třeba klást vyšší nároky a hranici hrubé nedbalosti je třeba hledat "níže" než v jiných oborech lidské činnosti, a že tuto skutečnost měl jistě na mysli i odvolací soud, který se při ústním odůvodnění rozhodnutí zmínil o "přízpusobení" posuzování hrubé nedbalosti s ohledem na specifikum letecké problematiky. Nejvyšší soud správně zdůraznil, že ze samotné povahy leteckého provozu, který je vzhledem k možným škodlivým následkům jakékoli neopatrnosti řádově nebezpečnější než běžné lidské činnosti, je u něj třeba očekávat a vyžadovat daleko vyšší míru opatrnosti než u jiných činností. Stěžovatel totiž opomíjí, že Nejvyšší soud bezpochyby neměl na mysli obecné statistiky bezpečnosti leteckého provozu ve srovnání s provozem jiným, nýbrž skutečnost, že pilotování letadla, tím spíše v tak malé výšce, v jaké se nacházelo letadlo stěžovatele, je nebezpečnější v tom, že pouhý okamžik nepozornosti či neopatrnosti pilota letadla může vést k tragickým následkům.

Ústavní soud nespatřuje v postupu a rozhodnutích okresního soudu, krajského soudu ani Nejvyššího soudu pochybení, které by mělo ústavní relevanci, neboť neodporují žádné z ústavních kautel řádně vedeného soudního řízení podle hlavy páté Listiny. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný.

e) Nález Ústavního soudu ze dne 21. 12. 2020 sp. zn. II. ÚS 1711/20¹³

Výjimkou ze zásady omezené důvěry v dopravě jsou případy, kdy ze situace v provozu na pozemních komunikacích vyplývá povinnost dbát zvýšené opatrnosti nebo s předstihem reagovat na situaci, aby bylo zabráněno kolizi (např. na komunikacích nebo v jejich blízkosti se pohybují děti, osoby těžce zdravotně postižené, přestárlé, zjevně volně pobíhající zvířata, blízkost přechodu pro chodce nebo to dále vyplývá z existence instalovaných dopravních značek). Důvodně spoléhat na to, že tito účastníci silničního provozu dodrží pravidla silničního provozu, může řidič jen v případě, pokud z konkrétních okolností neplyne obava, že tomu tak nebude. Mohou však nastat situace, kdy i tito účastníci vytvoří řidiči svým náhlým neočekávaným a nepředvídatelným vstoupením do vozovky překážku, jež může být pro řidiče i objektivně nezvládnutelná.

Stěžovatel byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti, jehož se měl dopustit tím, že se jako řidič osobního motorového vozidla dostatečně nevěnoval řízení a nesledoval situaci v provozu na pozemní komunikaci, v důsledku čehož narazil do ženy přecházející vozovku. Pozornost stěžovatele měla být odpoutána chováním manžela poškozené, který stál na protější straně vozovky a značně gestikuloval a hlasitě volal na poškozenou, která přecházela vozovku mimo přechod a ne kolmo k místu, kam měla namířeno. Za to mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Stěžovatel následně neuspěl s odvoláním u Městského soudu v Praze, ani s dovoláním u Nejvyššího soudu. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti především namítal, že nebyl dostatečně zjištěn skutkový děj a že ani jeden ze soudních znalců své závěry o viditelnosti poškozené z pohledu řidiče jedoucího vozidla nečinil se znalostí místa nehody za obdobných světelných podmínek, když se s místem nehody neseznámil za tmy a mírného deště a veškeré své výpočty a závěry činili toliko od stolu.

Ústavní soud stížnosti vyhověl a nálezem ze dne 12. 6. 2018 sp. zn. I. ÚS 3765/17 rozhodnutí obecných soudů zrušil. Ústavní soud v tomto nálezu obecným soudům uložil, aby znovu vyhodnotily podmínky viditelnosti, které panovaly na místě v době střetu, neboť skutkové závěry, které učinily, nebyly dostatečně podloženy důkazním materiálem. V návaznosti na to se měly znovu zabývat otázkou reakční doby řidiče v daném místě a čase. Dále vyslovil názor, že tzv. princip omezené důvěry v dopravě nelze vykládat tak, že řidič vždy musí předpokládat porušení pravidel silničního provozu jinými účastníky. V novém řízení byl však stěžovatel opět uznán vinným, ačkoliv odvolací soud s ohledem na jeho další bezúhonnost a velký časový odstup (téměř 5 let) upustil od jeho potrestání.

Stěžovatel se poté opět obrátil na Ústavní soud. Ve své ústavní stížnosti zejména namítal, že obecné soudy nerespektovaly předchozí nález Ústavního soudu a opět svým postupem porušily jeho právo na soudní ochranu.

---

¹³ Srov.: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=114638&pos=1&cnt=1&typ=result>

Po posouzení napadených rozhodnutí a obsahu spisového materiálu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. V posuzované věci stěžovatel projížděl zřejmě rychlostí do 36 km/hod. po místní komunikaci před osmou hodinou večerní. Situace, kterou vytvořili dva dospělí účastníci silničního provozu v jeden okamžik na dvou místech vozovky neopatrným a bezohledným chováním, byla neočekávatelná a objektivně stěžejí zvladatelná. Dospělý účastník silničního provozu stojící na kraji vozovky, který nápadně gestikuluje, může být nepředvídatelnou situací v provozu. Odpovědnost za škodlivý následek může být dána pouze v situaci, kdy bude prokázáno, že řidič gestikulujícímu účastníku věnoval pozornost nepřiměřeně dlouho a tím porušil potřebnou míru opatrnosti. Hledisko vyššího věku manžela poškozené a poškozené, kteří se pohybovali bez viditelných známek omezení, za daných okolností nehraje roli. Není proto důvod na posuzovanou věc princip omezené důvěry v dopravě neaplikovat.

Za daných okolností Ústavní soud nemohl přisvědčit závěrům obecných soudů, že divoce gestikulující a křičící účastník silničního provozu není nestandardní situace. Již v předchozím nálezu Ústavní soud uvedl, že manžel poškozené pozornost stěžovatele svým chováním upoutal a je nerealistická úvaha nalézacího soudu, že tím neměla být rozptýlena pozornost stěžovatele, neboť se jedná o přirozenou reakci člověka na konkrétní méně obvyklou situaci. Z pozice ex post obecné soudy nijak blíže nehodnotily dobu, o kterou zcela pochopitelné upoutání pozornosti neobvyklým jevem v provozu ovlivnilo možnost a zpozdilo schopnost stěžovatele začít adekvátně reagovat na ženu přecházející vozovku. Přiměřenost důvodů, pro něž pachatel spoléhal, že nezpůsobí porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákoníkem, je přitom třeba posuzovat podle toho, jak se situace jevila pachateli a jak se zachoval vzhledem k rozhodným vnějším okolnostem konkrétního případu.

Ústavní soud se neztotožnil s právními závěry obecných soudů stran existence nedbalostního zavinění na straně stěžovatele, a má za to, že tyto závěry nejsou dostatečně podloženy provedenými důkazy a zjištěnými skutkovými okolnostmi. Součástí soudního rozhodnutí, v němž je osoba uznána vinou nedbalostním trestným činem, musí být pečlivé zhodnocení všech okolností, které soud vedly k názoru, že tato osoba náležitou opatrnost nezachovala a jednala tedy zaviněně. Zanedbání potřebné míry opatrnosti jako předpoklad nedbalostního zavinění je třeba vyvozovat z konkrétních skutkových okolností, řádně prokázaných před obecnými soudy. Zanedbání potřebné míry opatrnosti proto nelze dovozovat jen na základě zpětné myšlenkové konstrukce nepodložené konkrétními fakty – došlo-li ke škodlivému následku, neznamená to automaticky, že potřebná míra opatrnosti musela být nutně zanedbána. Soudy musí v tomto smyslu pečlivě zkoumat objektivní i subjektivní hledisko potřebné míry opatrnosti.

V projednávaném případě Ústavní soud dospěl k závěru, že obecné soudy znovu porušily právo stěžovatele chráněné článkem 36 odst. 1 Listiny, neboť dospěly k vadnému závěru o existenci nedbalostního zavinění stěžovatele, aniž by tento závěr vyplýval z jejich skutkových zjištění a z provedených důkazů. Ústavní soud zároveň připomenul, že spravedlivému vypořádání vztahů mezi řidičem a poškozeným není na překážku, nelze-li prokázat zavinění. Zákonodárce si byl vědom zvýšených rizik spojených s provozováním dopravy, a proto povinnost

k náhradě újmy způsobené z provozu dopravních prostředků stanovil jako povinnost objektivní (či dokonce absolutní, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu), nezávislou na zavinění.

Věc se nyní vrací k Obvodnímu soudu pro Prahu 2, který bude při svém dalším rozhodování vázán právním názorem, vysloveným v tomto nálezu. Ústavní soud svým rozhodnutím nikterak nepředjímá výsledek řízení ve věci samé.

2. Judikatura Nejvyššího soudu

a) Rozh. č. 6/2020 Sb. rozh. tr.

Exekučním příkazem, kterým bylo obviněnému jako povinnému pozastaveno jeho řidičské oprávnění, a to na dobu do vymožení pohledávky oprávněného, nedochází k pozbytí tohoto oprávnění ve smyslu § 94a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů. Řízením motorového vozidla v této době se obviněný nedopouští přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a takové jednání může být posouzeno jako přestupek podle § 125c odst. 1 písm. e) bod 6. zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.

b) Rozh. č. 12/2020 Sb. rozh. tr.

I. Dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. f) trestního řádu odpovídá námitka nejvyššího státního zástupce, že rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 trestního řádu nelze vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu, důvodně považovat za dostačující. I toto posouzení je totiž zákonnou podmínkou pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, která je obsažena v § 307 odst. 1 trestního řádu in fine.

II. Za dostačující vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu, zpravidla nelze důvodně považovat rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 trestního řádu pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, zvláště byla-li naplněna jeho kvalifikovaná skutková podstata, protože obviněný měl takovým činem způsobit dopravní nehodu a větší škodu na majetku, a řídil-li ve stavu středně těžkého stupně podnapilosti, tj. měl-li nejméně 1,5 g/kg alkoholu v krvi, případně se již dříve provinil proti pravidlům silničního provozu (obdobně viz rozhodnutí pod č. 31/1994 Sb. rozh. tr.).

Naproti tomu by přitom zpravidla bylo možno považovat za dostačující rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, pokud by byla využita některá ze zpříšňujících alternativ uvedených v § 307 odst. 2 písm. a) či b) trestního řádu, tedy kdyby se obviněný dobrovolně zavázal, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu,

nebo složil na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/6702CA6D2DD17923C12584A5004E071A?openDocument&Highlight=0,

c) Rozh. č. 15/2020 Sb. rozh. tr.

Soud může rozhodnout podle § 228 odst. 1 trestního řádu o přiznání nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích jen za situace, že v důkazním řízení byla důvodnost i výše takového nároku náležitě prokázána. Nedostatky dokazování spočívající např. v tom, že znalecký posudek předložený poškozeným, o němž opírá uplatněný nárok, neposkytuje dostatečný podklad pro vyslovení výroku zavazujícího obviněného k odčinění újmy vzniklé ublížením na zdraví, nemůže soud překlenout tím, že stanoví náhradu s odkazem na zásadu slušnosti, aniž odůvodní, podle jakých kritérií či jakým postupem dospěl k výši této náhrady.

K podání znaleckého posudku podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.) uveřejněné pod č. 63/2014 Sb. rozh. obč., který je pro soud základem pro určení náhrady za ztížení společenského uplatnění, je odborně způsobilý znalec z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, aniž by byla vyžadována jeho odbornost odpovídající danému postižení. Tento znalec však musí učinit své závěry o stupni obtíží poškozeného s oporou o diagnózu a zjištění příslušného odborníka.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8FAFFA41B77C5092C125838400224B39?openDocument&Highlight=0,

d) Rozh. č. 16/2020 Sb. rozh. tr.

O nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy, který uplatnil podle § 43 odst. 3 trestního řádu, lze rozhodnout jen výrokem v adhezním řízení podle § 228 a § 229 trestního řádu, a nikoli výrokem podle § 82 odst. 2 trestního zákoníku, který není exekucním titulem, ale zakládá povinnost odsouzeného nahradit nemajetkovou újmu pouze „podle svých sil“. Zaviněné nesplnění této povinnosti nelze sankcionovat jinak než případným postupem podle § 83 odst. 1 trestního zákoníku.

Výrok, jímž se obviněnému ukládá povinnost k náhradě nemajetkové újmy podle § 228 odst. 1 trestního řádu, musí být co do výše plnění jednoznačný. Tomu neodpovídá uložení povinnosti s použitím formulace „ve výši nejméně...“, protože činí takový výrok neurčitým a nevykonatelným.

e) Rozh. č. 30/2020 Sb. rozh. tr.

Skutková podstata přečinu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 2 trestního zákoníku poskytuje ochranu i jedincům silně ohroženého druhu živočicha, a to před různými způsoby nakládání zde uvedenými. Může ji naplnit i pachatel, který si opatřil mrtvé (preparované) jedince živočicha patřícího k silně ohroženému druhu, které následně přechovával a nabízel jiným osobám, aniž k tomu měl jakékoli oprávnění.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/387C76181B1C28BD C12585890015FBEC?openDocument&Highlight=0,null

f) Rozh. č. 31/2020 Sb. rozh. tr.

Potřebnou pomocí ve smyslu § 151 trestního zákoníku není v případě dopravní nehody motorového vozidla pouhé odeslání automatické datové zprávy z havarovaného motorového vozidla, která z povahy věci obsahuje pouze informaci o dopravní nehodě, ale nikoli údaje o případných zraněních osob, jejichž povaha vyžaduje poskytnutí potřebné pomoci.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/4AD86458120CAF83 C1258582001604EE?openDocument&Highlight=0,

g) Rozh. č. 33/2020 Sb. rozh. tr.

U trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 trestního zákoníku nelze za okolnost znamenající „nebezpečí pro sebe“ považovat obavu řidiče z možných trestních následků jeho účasti na dopravní nehodě.

Pravidlo nemo tenetur se ipsum accusare, tedy zákaz donucování k aktivnímu jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení v průběhu trestního stíhání, se v tomto případě neužije. Právní povinnost poskytnout potřebnou pomoc ve smyslu § 151 trestního zákoníku nelze chápat jako nezákonné a neústavní donucování účastníka dopravní nehody k poskytnutí důkazů proti sobě samému.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CEAC4E7808EB4E1 4C12584140019B3F4?openDocument&Highlight=0,

h) Rozh. č. 39/2020 Sb. rozh. tr.

Výroky o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích a o vydání bezdůvodného obohacení jsou oddělitelnými výroky (viz rozhodnutí pod

č. 14/2014-II. Sb. rozh. tr.), proto je nezbytné, aby soud při formulaci výroku, jímž poškozenému přiznává jím uplatněný nárok (§ 228 odst. 1 trestního řádu), případně jímž jej zcela (§ 229 odst. 1 trestního řádu) či zčásti (§ 229 odst. 2 trestního řádu) odkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních nebo před příslušným orgánem, správně rozlišil, jakého charakteru je nárok, který uplatnil poškozený v trestním řízení podle § 43 odst. 3 trestního řádu. Výrok, jímž soud přizná poškozenému nárok na náhradu škody za vytrpěnou bolest, je vadný, neboť bolestné je nárokem na náhradu nemajetkové újmy podle § 2894 odst. 2 o. z., nikoli nárokem na náhradu škody.

Nárokem na odčinění bolesti se míní odčinění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání. Jestliže obtíže spojené s psychickým prožíváním utrpěného zranění přerostly v trvalý následek, musí být zahrnuty do náhrady za ztížení společenského uplatnění, byly-li jen dočasné a postupně vymizely, mohou být posouzeny jako vytrpěná bolest.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/B4B119083CF042BD C12584FD003CB1FD?openDocument&Highlight=0,

i) Rozh. č. 47/2020 Sb. rozh. tr.

O neposkytnutí potřebné pomoci pachatelem ve smyslu § 150 odst. 1 trestního zákoníku nejde, je-li pomoc již fakticky poskytována jinou osobou na místě přítomnou, a přitom nebylo v možnostech pachatele poskytnout ještě účinnější či rychlejší pomoc.

K naplnění negativní podmínky trestnosti přečinu neposkytnutí pomoci podle § 150 odst. 1 trestního zákoníku „ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného“ se nevyžaduje vystavení pachatele pouze nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, ale může postačovat i nebezpečí méně závažné.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/9A4160CD735CDD2 CC125859D00160564?openDocument&Highlight=0,

j) Rozh. č. 51/2020 Sb. rozh. tr.

I. Za základní částku náhrady za duševní útrapy spojené s usmrcením osoby blízké podle § 2959 o. z., modifikovatelnou s užitím zákonných a judikaturou dovozených hledisek, lze považovat v případě nejbližších osob (manžel, rodiče, děti) dvacetinásobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející smrti poškozeného (rozhodnutí č. 85/2019 Sb. rozh. obč.), v případě sourozenců lze vycházet ze základní částky o jednu čtvrtinu nižší.

II. Majetkové poměry obviněného nejsou samostatným rozhodným kritériem pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy. Při rozhodování o náhradě

nemajetkové újmy se však soudy musí zabývat otázkou, zda její výše nebude pro obviněného po majetkové stránce likvidační. To platí i v případech újmy způsobené provozem motorového vozidla, na kterou se vztahuje pojištění podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů. Vždy je však třeba v takových případech přihlídnout ke konkrétním okolnostem, zejména k již poskytnutým plněním ze strany pojistitele, k jeho přístupu k plnění z pojistné smlouvy a dále k tomu, zda nějaké skutečnosti odůvodňují případné užití ustanovení § 10 citovaného zákona.

III. Pro uplatnění nároku poškozeného a rozhodnutí o něm v adhezním řízení postačí (vedle dalších náležitostí) jasné vyličení skutkových okolností, o které se návrh opírá. Není nutné, aby poškozený odkázal na konkrétní zákonné ustanovení. Jednotlivé relativně samostatné nároky vyplývající z ustanovení § 2958 o. z. však musí být v návrhu specifikovány do té míry, aby bylo možno rozhodnout o každém z nich samostatně. V návrhu poškozeného musí být uvedena rovněž alespoň minimální výše částky, které se poškozený domáhá u každého jednotlivého nároku. O tom je třeba poškozeného poučit (§ 43 odst. 3 trestního řádu).

IV. Podkladem pro stanovení výše náhrady jak za ztížení společenského uplatnění, tak za bolest (§ 2958 o. z.) bude zpravidla posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví. Pouze v jednoduchých případech se lze spokojit s odborným vyjádřením.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/ACDB7BD483DD8C85C12585630018C221?openDocument&Highlight=0,

k) NS ČR – 7 Tdo 289/2020¹⁴

I. Přestože při posuzování zákonných podmínek hrubé nedbalosti podle § 16 odst. 2 trestního zákoníku je důležité subjektivní hledisko pachatele, nelze odhlížet od objektivních okolností případu, zejména od toho, jakou činnost pachatel vykonával, s jak nebezpečnou věcí při tom zacházel a jak závažný následek mohl způsobit.

U určitých specifických činností, jako je např. letecký provoz, je namístě vyžadovat daleko vyšší míru opatrnosti a hranice hrubé nedbalosti může být níže než u běžných lidských činností.

Zřejmou bezohlednost k zájmům chráněným trestním zákonem ve smyslu § 16 odst. 2 trestního zákoníku je nutno spatřovat v jednání pachatele spočívajícím ve sledu leteckých manévřů, při nichž letěl relativně delší dobu v nepovolené výšce, mimořádně nízko nad terénem, který neznal a kde mohl předpokládat

---

¹⁴ Rozhodnutí bylo schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek na poradě trestního kolegia Nejvyššího soudu konaného dne 16. 12. 2020.

různé překážky v podobě elektrických vedení apod., navíc aniž by provedl důkladnou předletovou přípravu a pozorně sledoval prostor před sebou.

Zavinění, Rozsudek

§ 15, § 16 trestního zákoníku, § 120 odst. 3 trestního řádu

II. Subjektivní stránka spáchaného trestného činu nemusí být ve skutkové větě v odsuzujícím rozsudku vyjádřena vždy popisem vnitřního vztahu obviněného (pachatele) k následku. Postačí, že vyplývá z popsaného způsobu jednání, který nepřipouští jiné právní posouzení než závěr o určité formě zavinění. To, jak výslovně je nutno subjektivní stránku ve výroku rozsudku popsat, záleží na tom, o jaký trestný čin jde.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8A7B8417C2229023C125859B00160B80?openDocument&Highlight=0,

I) NS ČR – 11 Tdo 550/2020¹⁵

Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku

§ 151 trestního zákoníku

Znak přečinu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 trestního zákoníku „neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc“, bude zpravidla naplněn, jestliže se pachatel po dopravní nehodě vůbec nezajímá o zdravotní stav zraněné osoby, nevyvíjí žádnou aktivitu k její záchraně, případně ke zmírnění následků, které byly dopravní nehodou vyvolány, neposkytne nutnou součinnost jiné osobě při přivolání lékařské pomoci potřebné pro ochranu života a zdraví poškozené osoby, a místo nehody následně bez dalšího opustí.

Srov.:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/441096B279DFEBEEC12585F10016047B?openDocument&Highlight=0,

IV. Aktivity v netrestní oblasti působnosti zabezpečované státním zástupcem OVŽNV Mgr. Václavem Kotasem, LL.M.

V předchozích zprávách národního korespondenta bylo upozorněno, že insolvenční řízení může být zneužíváno propracovaným způsobem a může být i nástrojem legalizace protiprávního jednání s trestněprávním přesahem. Myšleny byly sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími osobami, které zpravidla zasahují i do dalších insolvenčních řízení, manipulace s insolvenčním řízením tak, aby byla udržena kontrola nad provozem

¹⁵ I toto rozhodnutí bylo schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek na poradě trestního kolegia Nejvyššího soudu konané dne 16. 12. 2020.

závodu dlužníka a bylo zabráněno, že by v rámci prohlášeného konkurzu došlo k odhalení problematických kroků insolvenčního řízení předcházejících apod.

Tato situace trvá a rizika zneužití insolvenčního řízení mají svůj původ v nastavení právní úpravy.

Opětovně se v této souvislosti poukazuje na reorganizaci, zejména pak tzv. „předbalenou“ reorganizaci dlužníka. Nastavení pravidel v insolvenčním zákoně je takové, že dlužníci mohou dosáhnout rozhodnutí o povolení reorganizace, proti němuž není odvolání přípustné (§ 328 insolvenčního zákona), na základě zavádějících, až lživých informací, přičemž následně již neexistuje možnost dosáhnout efektivní nápravy a odstranění účinků takového rozhodnutí. Toho někteří dlužníci využívají k zásadně nezvratnému ovládnutí insolvenčního řízení (dosazení vlastního insolvenčního správce, jenž určuje, které pohledávky popře a které nikoli, ovládnutí věřitelského orgánu, jenž jako jediný může insolvenčnímu správci uložit, kterým deliktním úkonům dlužníka musí odporovat, či prosazení s dlužníkem spřízněného znalce, jenž oceňuje majetkovou podstatu). Následky rozhodnutí o povolení reorganizace - přijatého byť na základě lživých informací obsažených v insolvenčním návrhu - je velmi obtížné odstranit, neboť proti němu není přípustné nejen odvolání (§ 328 insolvenčního zákona), ale ani žaloba pro zmatečnost (usnesení Nejvyššího soudu ze 30. 5. 2019, sp. zn. 29 ICdo 69/2017), a přeměnit povolenou reorganizaci v konkurs lze až po zamítnutí reorganizačního plánu, a to teprve tehdy, jestliže možnost předložit reorganizační plán nevyužily ani další osoby (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sen. zn. 29 NS ČR 15/2016-B-332). Tedy vzniká zde široký časový prostor, v rámci něhož lze takto nastavené a dílem i nezměnitelné mantinely zneužívat (např. nepopření, respektive uznání fiktivních pohledávek, neodporování zkracujícím úkonům dlužníka).

K uvedenému je třeba doplnit, že k reorganizační „mlze“ dílem přispívá i ta okolnost, že insolvenční zákon v § 155 prosazuje jako základní pravidlo pro znalecké ocenění majetkové podstaty fikci skončení provozu oceňovaného závodu, tedy má být zjišťována likvidační hodnota závodu, jako kdyby se nepředpokládala dlouhodobější existence závodu, ačkoli reorganizací se rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů zpravidla při zachování provozu dlužníkovy podniku (§ 316 odst. 1 insolvenčního zákona).

V. Semináře, školení a jiné vzdělávací aktivity včetně mezinárodních

15. – 17. 1. 2020 – seminář Justiční akademie Kroměříž - Trestní právo procesní
- Procesní postavení osoby omezené ve svéprávnosti v trestním řízení (obviněný, poškozený, zúčastněná osoba, podezřelý).

27. – 29. 1. 2020 – seminář pořádaný tehdy ještě oddělením CITES České inspekce životního prostředí a Ministerstvem vnitra – Wild Life Crime - Zpráva národního korespondenta (NSZ) k neoprávněnému nakládání s chráněnými druhy živočichů a rostlin.

3. – 4. 9. 2020 – IX. národní kongres „Dopravní úrazy 2020“, Hotel Galant Mikulov - „Problematika řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkohol“ JUDr. Kateřina Horká, Ph. D. a „K problematice vybrždování“ JUDr. Miroslav Růžička, Ph. D.¹⁶

10. 9. 2019 – seminář Justiční akademie Praha - Nová legislativa a nové instituty v oblasti trestního práva - Důležité novelizace trestně právních předpisů.

14. 10. 2020 – seminář Justiční akademie Kroměříž - Trestní právo hmotné - Nepříčetný pachatel – praktické problémy.

7. 12. 2020 – webinář Justiční akademie Trestná činnost proti životnímu prostředí - Neoprávněné nakládání s chráněnými druhy živočichů a rostlin a Nelegální nakládání s odpady – Mgr. Kateřina Weisssová; Některé aspekty nové právní úpravy týrání zvířat – JUDr. Miroslav Růžička, Ph. D.¹⁷

8. – 10. 12. 2020 - mezinárodní seminář ve dnech 8. – 10. 12. 2020 AMBITUS.¹⁸

Za Českou republiku se zúčastnila semináře Mgr. Kateřina Weisssová z Vrchního státního zastupitelství v Praze a Mgr. Lenka Břesková z Okresního státního zastupitelství v Ostravě. Byl rozdělen na tři dvouhodinové pasáže pokrývající nelegální nakládání s odpady, wildlife crime a mezinárodní spolupráci. Seminář byl určen soudcům a státním zástupcům. Po úvodním slovu Francoise Benezech, ředitelky semináře, a Elie Renard, z Francouzské justiční akademie, vystoupil Gaël de Rotalier (DG Environment) k evropské legislativě týkající se nakládání s odpady.

Během prvního dne také vystoupil Fabio de Rosa, příslušník italských Carabinieri, kteří mají pro boj s trestnou činností proti životnímu prostředí specializovanou jednotku, s kazuistikou - případem nelegálního nakládání s vysloužilými solárními panely, které namísto legální likvidace byly vyvezeny do Afriky a zde odloženy na smetiště. Nakládání s elektrickým a elektronickým odpadem je regulováno Směrnicí Evropské unie 2006/92/EC a v souladu s ní i českým právním řádem. Nelegální cesty tohoto odpadu vedou zpravidla do Afriky, motivem je nulová cena za likvidaci na rozdíl od legálního způsobu likvidace v Evropě.

Dále vystoupil Antonio Vercher da Noguera, státní zástupce ze Španělska, které zmínil specializované státní zastupitelství pro životní prostředí a urbanismus, poukázal na španělskou legislativu, počty případů environmentální kriminality za uplynulý rok (1400 případů), rovněž tak přednesl kazuistiku týkající se nelegálního nakládání se skleníkovými plyny z klimatizací z autovraků.

Druhý den semináře byl věnován nelegálnímu nakládání s chráněnými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (wildlife crime). Na úvod vystoupila Luisa Samarelli Mathias L. Maier (DG Environment) k evropské legislativě (Směrnice 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a Směrnice 79/409/EEC o ptácích), roli Evropského soudního dvora a k Úmluvě CITES.

Další přednáška Natalie Tomi, francouzské prokurátorky, a Benamina de Chatelier, veterináře, obsahovala zajímavou případovou studii nelegálního obchodování s chráněnými druhy na internetu a ve starožitnictvích. Popisovala přitom také spolupráci s internetovými obchodníky a aplikaci Nařízení Rady (ES) č. 338/97 v tomto konkrétním případě. Následovala prezentace Gergely Imre, maďarského policisty, který se věnoval případové studii ilegálního dovozu kaktusů a jejich prodeje přes internet. Případ měl přesah i do České republiky.

¹⁶ http://www.symma.cz/dopravniurazy/download/du2020_program.pdf.

¹⁷ Srov. webový odkaz: https://asja.jacz.cz/index.php?pageid=1006&course_id=11268.

¹⁸ https://extranet.nsz-brn.justice.cz/images/stories/narodni_korespondenti/Ruzicka/5_SPR_67-2020.pdf

Poslední den semináře byl věnován mezinárodní spolupráci, o níž hovořily státní zástupkyně činné v Eurojustu, a to Renske Mackor a Mariana Radu, které prezentovaly nejen případy společných vyšetřovacích týmů v oblasti environmentální kriminality, ale i tzv. Best Practices mezinárodní spolupráce.

Seminář se zabýval otázkami aktuálními také v ČR. Modus operandi v některých případech se ničím neliší od toho známého u nás. Často je přítomen mezinárodní prvek (místo dovozu či vývozu v cizině, organizovaná skupina působící ve více státech), často se objevují padělané dokumenty provázející „zboží“ a příklady z praxe ukazují, že se tento druh kriminality stále vyplácí a s ohledem na globální socioekonomickou situaci vyplácet bude. Nelze tedy očekávat, že spontánně vymizí. Zároveň je více než pravděpodobné, že i u nás dochází např. k ilegálnímu vývozu elektrického a elektronického odpadu a k prodeji chráněných druhů živočichů i rostlin na internetu, pouze tato trestná činnost zůstává ve většině případů latentní. Schopnost účinně bojovat s tímto druhem trestné činnosti je limitována v určitých ohledech platnou právní úpravou, které však lze vytknout spíše drobné nedostatky, především jsou však limitem v ČR lidské zdroje orgánů vymáhajících právo, na jejichž specializaci a vzdělání je třeba vytrvale pracovat.

Pokud jde o **vzdělávací akce**, celá řada jich musela být v důsledku epidemie COVID-19 zrušena.

VI. Oblast legislativy, připomínkové řízení k návrhům právních předpisů a nelegislativním materiálům

V oblasti legislativní byl v rámci ALO připomínkován např. **návrh novely zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (1 SL 306/2020), návrh Státního programu ochrany přírody a krajiny České republiky pro období 2020 – 2025 (1 SL 309/2020), návrh zákona o vstupu a dovozu některých kulturních statků na celní území Evropské unie a o změně zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů (1 SL 313/2020), návrh zákona o podpoře nízkoemisních vozidel prostřednictvím zadávání veřejných zakázek a veřejných služeb v přepravě cestujících - zákon o podpoře nízkoemisních vozidel (1 SL 317/2020), návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí, ve znění nařízení vlády č. 450/2011 Sb. (1 SL 320/2020), návrh novely zákona č. 276/2003 Sb., o Antarktidě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (1 SL 344/2020), návrh novely zákona č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty (1 SL 352/2020), návrh vyhlášky o katalogu odpadů a hodnocení nebezpečných vlastností odpadů - Katalog odpadů (1 SL 388/2020), návrh novely zákona č. 166/1999 Sb., veterinárního zákona (1 SL 395/2020), **poslanecký pozměňovací návrh k tisku 624 Poslanecké sněmovny – povinnost podrobit se terapeutickému programu podle zákona upravujícího provoz na pozemních komunikacích, pokud se podezřelý nebo obviněný dopustil trestného činu v souvislosti s řízením motorového vozidla (1 SL 209/2020), návrh novely zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (1 SL 402/2020), návrh novely zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech (1 SL 409/2020), návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí a o změně některých zákonů (1 SL 410/2020), návrh novely zákona****

č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí (1 SL 412/2020), poslanecký návrh ústavního zákona na ochranu vody a vodních zdrojů - tisk 1018 (1 SL 418/2020), návrh novely zákona č. 240/2000 Sb., krizového zákona (1 SL 419/2020), návrh novely ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky (1 SL 420/2020), návrh vyhlášky o provedení některých ustanovení zákona o obalech (1 SL 423/2020), návrh novely vyhlášky č. 49/2011 Sb., o vymezení útvarů povrchových vod (1 SL 424/2020), návrh vyhlášky o stanovení způsobu výpočtu výše náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (1 SL 437/2020), návrh vyhlášky o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností (1 SL 440/2020), návrhy na řešení opatření k posílení konkurenceschopnosti a rozvoje podnikání v České republice z pohledu právních předpisů na ochranu životního prostředí (1 SL 445/2020), návrh novely nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit (1 SL 447/2020), národní radiální havarijní plán (1 SL 449/2020), návrh vyhlášky o podrobnostech nakládání s odpady (1 SL 450/2020), návrh novely zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví-Státní hygienická služba (1 SL 453/2020), návrh novely zákona č. 240/2000 Sb., krizového zákona (1 SL 454/2020), koncepce environmentální bezpečnosti 2021 – 2030 s výhledem do roku 2050 (1 SL 459/2020), příprava návrhu vytvoření právního základu pro přijímání vnitrostátních („národních“) sankcí vycházejících z bezpečnostních zájmů ČR a dále za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu (1 SL 464/2020), soubor doporučení Rady vlády pro lidská práva a jejích výborů ke zvládnutí epidemie koronaviru v souladu s ochranou lidských práv (1 SL 465/2020), informace o plnění Národní strategie bezpečnosti silničního provozu v roce 2019 (1 SL 137/2020), strategie prevence a potírání trestné činnosti související s odpady (1 SL 139/2020), zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2019 – vyhodnocení (1 SL 156/2020), výroční zpráva o činnosti Ústavu pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod za rok 2019 (1 SL 157/2020), zpráva o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2015 – 2019 (1 SL 164/2020), státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do roku 2050 (1 SL 168/2020), strategie BESIP 2021-2030 (1 SL 172/2020).